

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กิจกรรมนิสิตนักศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของงานด้านกิจการนิสิตนักศึกษาที่มุ่งเน้นเพื่อช่วยพัฒนานิสิตนักศึกษาให้เป็นคนที่มีสมบูรณ์ทั้งทางด้านสติปัญญา สังคม อารมณ์ ร่างกายและจิตใจ เป็นกิจกรรมที่ถือว่าเป็นการให้โอกาสแก่นิสิตนักศึกษามีส่วนร่วมในการแสดงความสามารถ การตัดสินใจ การทำงาน การปรับปรุงบุคลิกภาพและการรู้จักเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีในสังคมของนิสิตนักศึกษา (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา 2528 : 130) ทั้งนี้เพื่อสนองตอบต่อจุดมุ่งหมายหลักของสถาบันอุดมศึกษาที่มุ่งพัฒนาคนให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ความเข้าใจในศิลปวัฒนธรรม เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอันมีคุณค่าแก่บุคคล สังคมและประเทศชาติ (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2520 : 8) และโดยที่เห็นว่า การจัดการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาทั่วไป มักมีข้อจำกัดทางวิชาการ คือ ไม่สามารถเสริมสร้างพัฒนาการโดยรอบด้านของนิสิตนักศึกษาได้ เนื่องด้วยระเบียบวิธีและเวลาอันจำกัด ไม่สามารถจัดสนองตอบความต้องการและความสนใจของนิสิตนักศึกษาได้อย่างครบถ้วน (วิจิตร ศรีสะอ้าน 2521 : 11) สถาบันอุดมศึกษาโดยทั่วไปจึงส่งเสริมการพัฒนานิสิตนักศึกษาในรูปการจัดกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งการสนับสนุนให้มีองค์กรสโมสรนิสิตนักศึกษาเพื่อฝึกฝนและเสริมสร้างคุณลักษณะของนิสิตนักศึกษาในการทำงานร่วมกัน เป็นการพัฒนาความรับผิดชอบ พัฒนาบุคลิกภาพ พัฒนาลักษณะนิสัย ฯลฯ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพนิสิตนักศึกษาให้เป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกของประเทศไทย มีกำเนิดมาด้วยพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และด้วยพระบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสถาปนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2459 จนถึงบัดนี้ พ.ศ. 2531 รวมเป็นเวลา 72 ปี มีปณิธานและนโยบายการบริหารการศึกษาเพื่อการ

ผลที่บังเกิดขึ้นออกไปสู่สังคมไว้เป็นที่ชัดเจนว่า บัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ควบคู่คุณธรรม ดังนั้นในกระบวนการพัฒนานิสิต มหาวิทยาลัยจึงไม่เพียงแต่ให้ความสำคัญในเรื่องการสร้างหลักสูตร การปรับปรุงวิธีการสอน แต่ได้พยายามส่งเสริมให้นิสิตเข้าร่วมกิจกรรม นอกหลักสูตรหรือ กิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยที่เห็นว่าจะจะเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะพัฒนานิสิต ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามปณิธานของมหาวิทยาลัยได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ดำเนินงานกิจการนิสิตมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2459 และในปี พ.ศ. 2465 มหาวิทยาลัยได้สนับสนุนให้จัดตั้งองค์การสโมสรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยขึ้นอย่างเป็นทางการ มีจุดประสงค์เพื่อเป็นศูนย์รวมของการจัดกิจกรรม เพื่อให้ นิสิตรู้จักปกครองตนเอง ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเพื่อเป็นการเชื่อมสัมมาคมในหมู่อาจารย์ นักเรียนเก่า และนักเรียนใหม่ (ระเบียบการสโมสรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2465 : 1) จากจุดนี้กิจกรรมของนิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยก็ได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากมหาวิทยาลัยมาโดยตลอดจวบจน บัดนี้ ในช่วงระยะเวลาอันยาวนานที่ผ่านมา นั้น กล่าวได้ว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมนิสิตได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบในเชิงโครงสร้างการบริหาร ประเภทและลักษณะกิจกรรมที่มหาวิทยาลัย ส่งเสริม รวมตลอดถึงกระบวนการจัดดำเนินงาน เพื่อให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับปณิธาน จุดมุ่งหมายและนโยบายของมหาวิทยาลัย สภาพแวดล้อมของสังคมภายในมหาวิทยาลัยและสภาพ สังคมภายนอก จึงเป็นเรื่องที่นำศึกษาถึงความเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาต่าง ๆ เพื่อให้เห็นพัฒนาการของรูปแบบการจัดกิจกรรมนิสิตของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ผ่านมา ด้วยเห็นว่าพัฒนาการของการจัดกิจกรรมในอดีต จะส่งผลต่อเนื่องถึงรูปแบบของการ จัดกิจกรรมนิสิตในปัจจุบันบ้างไม่มากก็น้อย

กิจกรรมนิสิตของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปัจจุบัน อาจแบ่งกล่าวได้เป็น 2 ระดับ ใหญ่ ๆ คือ กิจกรรมระดับสโมสรนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กับกิจกรรมระดับสโมสรนิสิตคณะ กิจกรรมระดับสโมสรนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นกิจกรรมของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยภาพรวม ส่วนกิจกรรมระดับสโมสรนิสิตคณะนั้น เป็นกิจกรรมของนิสิตภายในเฉพาะคณะนั้น ๆ เท่านั้น ซึ่งในปัจจุบันกิจกรรมสโมสรนิสิตระดับคณะมีทั้งหมด 15 คณะ การบริหารกิจกรรมนิสิต ทั้ง 2 ระดับนั้น จัดได้ว่าในหลักการส่วนหนึ่งมีความเป็นอิสระแยกจากกัน แต่อีกส่วนหนึ่งนั้นมีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กัน สำหรับการศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาเฉพาะกิจกรรมในระดับสโมสรนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเท่านั้น โดยเห็นว่าเป็นส่วนการบริหารที่สามารถทำให้มองเห็นภาพรวมของความเกี่ยวข้อง ความสัมพันธ์กัน ในการทำกิจกรรมร่วมกันของนิสิตทุกคนในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ดีพอสมควร การจัดกิจกรรมนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยหลักการถือว่าเป็นกิจกรรมที่นิสิตเป็นผู้ปฏิบัติ มีองค์กร สโมสรนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของนิสิตและมหาวิทยาลัยมีบทบาทเป็นผู้สนับสนุน ส่งเสริมการจัดอาจารย์ที่ปรึกษาด้านกิจกรรมนิสิตช่วยเหลือให้คำแนะนำ และดูแลให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการส่งเสริมกิจกรรมนิสิต การจัดอำนวยความสะดวกในเรื่องต่าง ๆ ให้ นอกจากนี้จะมีบางกิจกรรมที่นิสิตได้จัดดำเนินการร่วมกับมหาวิทยาลัย หรือมีบางกิจกรรมที่มหาวิทยาลัยได้จัดเสริมให้กับนิสิต

ถึงแม้ว่าที่ผ่านมา มหาวิทยาลัยจะยอมรับและให้การสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมนิสิต ตลอดมา แต่จากการดำเนินงานพบว่า การส่งเสริมกิจกรรมนิสิตประสบปัญหามากมายหลายประการ ปัญหาที่เป็นประเด็นสำคัญยิ่ง คือ นิสิตส่วนใหญ่ยังไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมและยังให้ความสนใจในกิจกรรมนิสิตน้อย นอกจากนั้น ผู้บริหารและอาจารย์เอง ยังให้ความสำคัญต่อกิจกรรมไม่มากเท่าที่ควร ยังมีความเข้าใจว่า กิจกรรมนิสิตเป็นเรื่องเฉพาะนิสิต และฝ่ายกิจการนิสิตที่เป็นหน่วยงานของมหาวิทยาลัยซึ่งดูแลรับผิดชอบเท่านั้น มหาวิทยาลัยมักให้ความสำคัญในการพัฒนาความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยหวังให้นิสิตเป็น "ผู้รู้ เร็วเก่ง" แต่ประการเดียว (มานพ พงศทัต 2530 : 2-3) จนทำให้ปัจจุบันได้รับเสียงสะท้อนจากภายนอกของกลุ่มผู้ใช้บัณฑิตว่า คุณภาพของบัณฑิตจุฬาฯ ตกต่ำลงกว่าแต่ก่อน (มานพ พงศทัต 2530 : 56) สภาพที่อาจารย์ทั่วไปถือว่า การพัฒนานิสิตด้วยกระบวนการกิจกรรมนิสิตเป็นคนละส่วน แยกจากการพัฒนานิสิตด้านวิชาการ การปฏิบัติงานที่ต่างฝ่ายต่างมุ่งปฏิบัติงานแยกจากกัน ทั้ง ๆ ที่เป็นงานที่มีส่วนรับผิดชอบต่อการบวนการผลิตบัณฑิตเพื่อไปสู่บัณฑิตชนเดียวกัน ความไม่สอดคล้องกันนี้อาจส่งผลกระทบต่อกระบวนการพัฒนานิสิตให้เป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์ตามปณิธานของมหาวิทยาลัย

ดังนั้น แผนพัฒนาจุฬาลงกรณ์ระยะที่ 6 จึงได้เน้นความสำคัญของกิจกรรมนิสิต ซึ่งจะเป็นส่วนเสริมการผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ โดยได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมนิสิตไว้ในแผนงานกิจการนิสิตเป็นที่ชัดเจนว่า สนับสนุนและส่งเสริมการจัดกิจกรรมเสริมการผลิตบัณฑิตให้มีคุณธรรม จริยธรรมและมีความสามารถที่จะปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับความต้องการ

ของสังคม ควบคู่ไปกับความเป็นเยี่ยมทางวิชาการ และได้กำหนดเป็นนโยบายให้ฝ่ายกิจการนิสิต ทบทวนรูปแบบการจัดกิจกรรมนิสิตให้มีความสอดคล้องและประสานสัมพันธ์ต่อเนื่องกับการพัฒนา ด้านวิชาการด้วย (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2526 : 8) จากจุดมุ่งหมายและนโยบายที่กำหนด ในแผนนั้น ฝ่ายกิจการนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงได้กำหนดแนวทางในการปฏิบัติ เน้นเรื่อง การพัฒนาบุคลิกภาพ ความเป็นผู้นำและการพัฒนาคุณธรรม (มานพ พงศทัต : สัมภาษณ์) โดยใช้กิจกรรมนิสิตเป็นสนามให้ นิสิตฝึกปฏิบัติ

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานกิจการนิสิต และได้ คลุกคลีโดยตรงกับงานด้านนี้ จึงสนใจที่จะศึกษาถึงความคิดเห็นของอาจารย์และนิสิตที่มีต่อ สภาพและรูปแบบการจัดกิจกรรมนิสิตที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อศึกษาหาแนวทางการพัฒนารูปแบบ การจัดกิจกรรมนิสิตที่เหมาะสม อันจะเป็นประโยชน์แก่ผู้เกี่ยวข้องในการนำไปเป็นแนวทาง ในการปรับปรุงการจัดกิจกรรมนิสิตให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของนิสิตและสภาพ แวดล้อมของมหาวิทยาลัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา และรูปแบบการจัดกิจกรรมนิสิตของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในช่วงสมัยต่าง ๆ ตั้งแต่ พ.ศ. 2459 - 2531
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์และนิสิตที่มีต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมนิสิต ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปัจจุบัน
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมนิสิตของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยมีดังต่อไปนี้

1. ศึกษากิจกรรมนิสิตของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เฉพาะส่วนกิจกรรมระดับสโมสร นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเท่านั้น ไม่รวมถึงส่วนกิจกรรมระดับสโมสรนิตคณะ
2. ศึกษาความเป็นมาและรูปแบบการจัดกิจกรรมนิสิตของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2459 - 2531) ตลอดจนศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์และ นิสิตที่มีต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมนิสิตของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปัจจุบัน โดยศึกษาครอบคลุม ในประเด็น
 - 2.1 ปรัชญา นโยบาย วัตถุประสงค์
 - 2.2 โครงสร้างการบริหาร
 - 2.3 ประเภทและลักษณะกิจกรรม
 - 2.4 ลักษณะการจัดดำเนินงาน
3. การแบ่งช่วงศึกษาประวัติพัฒนาการของกิจกรรมนิสิต ผู้วิจัยได้แบ่งช่วงศึกษา โดยถือเอาการแบ่งช่วงประวัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยตามเอกสารประวัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มีการรวบรวมขึ้น รวมทั้งถือเอาเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอก มหาวิทยาลัยที่มีผลกระทบต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมนิสิต กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง การบริหารภายในของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเหตุการณ์ทางการเมืองการปกครองของ ประเทศ จึงทำให้การแบ่งช่วงศึกษาแต่ละช่วงมีระยะเวลาไม่น้อยไม่เท่ากัน
4. ตัวแปรที่ศึกษา
 - 4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่
 - 4.1.1 อาจารย์ด้านกิจกรรมนิสิต ศึกษาเฉพาะอาจารย์ที่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีคำสั่งแต่งตั้งเป็นผู้บริหารกิจการนิสิตทั้งในระดับส่วนกลางและส่วน คณะ อันได้แก่ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต รองคณบดีฝ่ายกิจการนิสิตคณะต่าง ๆ หัวหน้า กิจกรรมนิสิตฝ่ายต่าง ๆ อาจารย์ที่ปรึกษาชมรมของสโมสรนิสิต และอาจารย์ฝ่ายกิจการนิสิต คณะต่าง ๆ

4.1.2 อาจารย์ทั่วไป ศึกษาเฉพาะอาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ที่ไม่ได้มีตำแหน่งบริหารงานด้านกิจการนิสิต

4.1.3 นิสิตที่ทำกิจกรรม ศึกษาเฉพาะนิสิตที่ฝ่ายกิจการนิสิตมีประกาศ
แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในสโมสรนิสิต ปีการศึกษา 2531 คือ กรรมการบริหารองค์การบริหาร
สโมสรนิสิต ประธานชมรมที่สังกัดองค์การบริหารสโมสรนิสิต และสมาชิกสภานิสิต

4.1.4 นิสิตทั่วไป ศึกษาเฉพาะนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ศึกษา
ในระดับปริญญาบัณฑิต ปีการศึกษา 2531 ที่ไม่ได้มีตำแหน่งบริหารในสโมสรนิสิต

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมนิสิต
ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

กิจกรรมนิสิต หมายถึง กิจกรรมที่มีการบริหารและจัดดำเนินการโดยนิสิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยภายใต้องค์กรสโมสรนิสิต

รูปแบบการจัดกิจกรรมนิสิต หมายถึง เค้าโครงหรือแบบอย่างในการจัดกิจกรรมนิสิต
ซึ่งประกอบด้วย ปรัชญา วัตถุประสงค์ ลักษณะโครงสร้างการบริหาร ประเภทของกิจกรรมและ
ลักษณะการจัดดำเนินงานกิจกรรมนิสิต

อาจารย์ด้านกิจกรรมนิสิต หมายถึง อาจารย์ผู้ปฏิบัติหน้าที่บริหารงานกิจกรรมนิสิต
ซึ่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีคำสั่งแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง อันได้แก่ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต
รองคณบดีฝ่ายกิจการนิสิตคณะ หัวหน้ากิจกรรมนิสิตฝ่ายต่าง ๆ อาจารย์ที่ปรึกษาชมรมที่สังกัด
องค์การบริหารสโมสรนิสิต และอาจารย์กิจการนิสิตคณะ

อาจารย์ทั่วไป หมายถึง อาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มหาวิทยาลัยไม่ได้มีคำสั่ง
แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งบริหารงานด้านกิจการนิสิตทั้งในระดับมหาวิทยาลัยและระดับคณะ

นิสิตที่ทำกิจกรรม หมายถึง นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ฝ่ายกิจการนิสิตมีประกาศ
แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งบริหารในสโมสรนิสิต ในปีการศึกษา 2531 คือ กรรมการบริหาร
องค์การบริหาร ประธานชมรมที่สังกัดองค์การบริหารสโมสรนิสิต และสมาชิกสภานิสิต

นิสิตทั่วไป หมายถึง นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ศึกษาในระดับปริญญาบัณฑิต
ปีการศึกษา 2531 และไม่ได้มีตำแหน่งบริหารในสโมสรนิสิต

สโมสรนิสิต หมายถึง องค์กรที่เป็นศูนย์กลางของการทำกิจกรรมนิสิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ได้มีการรวบรวม ประมวลข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับ ประวัติความเป็นมาของ
กิจกรรมนิสิต และสภาพปัจจุบัน ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานกิจกรรมนิสิต รวมทั้งปัจจัยที่มีผล
กระทบต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมนิสิตของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ข้อความรู้ที่ได้จากการวิจัยจะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้บริหารงานกิจกรรมนิสิต
ทั้งในระดับของมหาวิทยาลัย และในระดับของนิสิตได้ใช้เป็นข้อพิจารณาไปปรับปรุงและพัฒนา
รูปแบบการจัดกิจกรรมนิสิตให้มีความเหมาะสมมีประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของ
มหาวิทยาลัยต่อไป